

Finszter Géza

A „BEPERELT” RENDÉSZETTUDOMÁNY

Balla Zoltán a *Belügyi Szemle* 2024/6. számában arra figyelmeztette a rendészet-tudomány művelőit, hogy legyenek óvatosak, amikor stúdiumuk önállósága mellett érvelnek:

„A rendészetnek szüksége van a tiszta dogmatikai alapokon nyugvó fogalmi architektúrára, a rendszerezett, a rendészettel foglalkozó szellemi kör meghatározó többsége által igaznak elismert szintetizált tudományos ismeretekre, amelyek aztán objektíve kitermelik a tudományos definíciókat, kategóriákat, ezek együttesen a tudományos törvényszerűségeket. Az így létrejött tudományos rendészeti eredmények tudományágként elismerést nyernek, és ezeket felhasználhatóvá teszik a rendészeti oktatásban. A diszciplínán belül oktathatók lesznek a tudományos tantárgyak. [...] A rendészet akkor lesz tudomány, ha minőségi elemeiben eléri az anyatudományának, azaz a közigazgatástudomány szintjét, amit aztán az erre hivatott tudományos fórumok elismernek.”¹

Az érvelés ekként folytatódik:

„Álláspontunk szerint jelenleg a rendészet főleg szakma, kevésbé tudomány. Utóbbi esetében inkább a közigazgatási jogtudományról leválni próbáló, építkező, alakulóban lévő rendészettudományról beszélhetünk, mint kész tudományágról.”²

Balla tanár úr a tiszta fogalmi architektúra fontosságának legutóbb egy képzeletbeli keresetlevéllel adott nyomatékot, amellyel a *Rendészettudományi szaklexikon* szerzőit vonta kérdőre.³ Anélkül, hogy kritikáját elvitatnám, idézem egy tanár

¹ BALLA 2024a.

² BALLA 2024a: 1071–1072.

³ BALLA 2024b.

tudományról szóló meghatározását, amelyet évtizedekkel ezelőtt bencés diákjai oktatására szánt: „Valamely tárgyra vonatkozó ellenőrzött ismeretek összessége.” Ezt a hallgatóbarát egyszerűséget nekünk is meg kellene tanulni!

A TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK HELYE

„A társadalomtudományi elmélet azzal foglalkozik, hogy milyen a társadalom, és nem azzal, hogy milyennek kellene lennie [...]. A társadalomtudomány tehát csak abban segíthet, hogy megtudjuk, mi van, és miért van úgy. [...] Áttekintve: minden tudomány azon az alapvető feltételezésen alapszik, hogy abban, amit tanulmányozni akar, léteznek szabályszerűségek, és mint láttuk, a társadalom működésében is vannak szabályszerűségek. A társadalmi magatartás eszerint, logikusan, tudományos vizsgálódás tárgyát képezheti.”⁴

„A társadalomkutató tehát más módon kíváncsi, mint természettudós társa. Kevesebb a törvény, sőt a társadalmi tény sem axiomatikusan adott [...]. Holott a statisztika és más, a társadalomkutatásban alkalmazott eszközök kiemelkedő művelői mindig állították: nincs tény értékelés nélkül, és a szempont meghatározza, hogy mit látunk.”⁵

A rendészet elméletének megteremtése társadalomtudományi feladat. Habermas a történelemtudományok eredményének tekinti, hogy „a felvilágosított szubjektumot felszabadítják a viselkedésszabályozó hagyományok spontán hatalma alól”.⁶ A rendészet elméletének megteremtésében ugyanilyen szerepet játszottak az állam- és jogtudományok. Habermas szóhasználatát kölcsönvéve a jogi tanok is a „cselekvéstudományok” közé sorolhatók, amelyeknek az a feladata, „hogy a társadalmi cselekvés irányítására ugyanúgy technikákat hozzanak létre, mint a természettudományok a természet feletti uralom céljából”.⁷ Minden társadalomtudománynak az a legfontosabb teljesítménye, hogy a kompetenciájába tartozó társadalmi jelenségeket „kritikailag kutatható tárgyi világgá változtatja”.⁸ Ez a

⁴ BABBIE 1999: 48.

⁵ CSABA 2020.

⁶ HABERMAS 1994: 3.

⁷ HABERMAS 1994: 3.

⁸ HABERMAS 1994: 3.

célja és értelme a rendészet elméletének is. Amikor egy társadalmi tevékenység megismerhetővé és annak eredményessége mérhetővé válik, akkor az abban részt vevők számonkérhetősége is jelentősen megnő.

„Az elméleti munkásság arról ismerszik meg, hogy magas fokú általánosításra törekszik. Képes elvonatkoztatni a vizsgált tárgy sok egyedi vonásától, a részletektől és árnyalatoktól, és a téma, a megválaszolásra váró kérdés szempontjából legfontosabb, legáltalánosabb érvényességű tulajdonságaira összpontosítani.”⁹

Vajon indokolt-e, és egyáltalán lehetséges-e a „magas fokú általánosítás” olyan körülmények között, amikor a rendészet működése a mindennapokban fejti ki hatását, attól nem általános elemzést, hanem egy konkrét jogeset megoldását várjuk? Ezt a kérdést tette fel Concha Győző is, amikor *Politika* című munkájában az országlás¹⁰ művészetéről szólt:

„Az országlás művészetének nézetem szerint nem is lehet tudománya, mert a tudomány az általános szükségképiségek, azaz a dolgok és a viszonyok természetében rejlő törvények gondolati fölismeréséből, az országló művészet ellenben a nemzeteknek és férfaiknak akaratirányító alkotásaiból áll. Az országló tevékenység messze túl jár azokon az általánosságokon, azokon a törvényeken, amelyeket az állam tudománya fölismer. Nem mintha lebírná őket rontani vagy teremto zsenije újakat alkothatna, hanem az által, hogy különböző helyzetekben eredeti feltalálással bírja alkalmazni, kombinálni.”¹¹

A társadalomtudományok művelése és a kormányzati politika gyakorlata közötti viszonyok tisztázásra várnak.

A POLITIKA ÉS A TUDOMÁNY ÉRTÉKELVŐ KAPCSOLATA

Felkai László egy tudományünnepi megnyitójában, amelyet még 2010-ben a Belügyi Tudományos Tanács elnökeként tartott, a politika és a tudomány

⁹ KORNAI 2011: 9.

¹⁰ Concha országlás alatt a kormányzást, sőt tágabban a közigazgatás gyakorlati működését értette.

¹¹ CONCHA 2019.

értékelvű kapcsolatát hangsúlyozta. Az államtitkár a kompetenciák kölcsönös tiszteletben tartásáról szól:

„Ezen elsősorban azt értem, hogy a politikai értékek közötti választás a politikusok feladata és kötelezettsége. A tudomány felelőssége az, hogy [...] a döntéshozók bármilyen értéket válasszanak is, az ne történhessen meg a tudományos érv-rendszerek figyelmen kívül hagyásával.”¹²

Fontos figyelmeztetés, amelyhez csak az tehető hozzá, hogy vannak történelmi tapasztalatok, miszerint ezt a követelményt a leghatékonyabban a demokratikus jogállam képes garantálni. Autoriter rendszerek hajlamosak a kizárólagos hatalmukat igazoló politikai értékeket megcáfolhatatlan tudományos tanításnak hirdetni, és ehhez a szellem világából támogatókra is lelnek.

A Belügyi Tudományos Tanács elnöke akkor szólt a törvényhozás elméleti kérdéseiről, amikor napirendre került a büntető- és a szabálysértési kódex, valamint a büntetőeljárás törvény újraalkotása:

„Véleményem szerint a készülő kódexek tartalmának jogpolitikai meghatározása feltétlenül kormányzati feladat. [...] Ugyancsak a kormányzat felel azért, hogy az anyag illeszkedjen a társadalmi, társadalompolitikai rendszerbe. E végrehajtó szerv felelőssége továbbá, hogy a kódex intézményei működőképesek legyenek, azaz: hatékony megoldást nyújtsanak a társadalom valós, aktuális problémáira. [...] A tudomány felelősségét abban látom, hogy az általuk készített anyag megfeleljen a magyar tudomány történelmi hagyományainak.”¹³

A magyar tudománytörténeti hagyományok ehhez kiváló példákkal szolgálnak. Finkey Ferencz az 1908-ban kiadott büntetőeljárás tankönyvében így írt:

„A büntető eljárási jog hivatalos és élő bizonyság a nemzet igazságérzetéről és a büntető igazságszolgáltatásról [...] a büntetőeljárás szabályai képezik a fokmérőjét annak, minő tiszteletben és jogvédelemben részesül az államban az egyéni szabadság és a jogegyenlőség.”¹⁴

¹² FELKAI 2011.

¹³ FELKAI 2011.

¹⁴ FINKEY 1908: 28.

A hatályos büntetőeljárás törvényünkben¹⁵ ezek az elvek mintha elhalványodtak volna. Ennek oka lehet, hogy az elméletet a kodifikációs folyamattól sikerült a lehető legnagyobb távolságba helyezni. Erdei Árpád az elmélet és a gyakorlat „mrev elválasztása” ellen érvelt. Szerinte, aki ezt teszi,

„figyelman kívül hagyja azt a tényt, hogy a jog gyakorlata csak kellő elméleti megalapozottsággal lehet megfelelő, és minden elméleti munka – ha többszörös áttételen keresztül is, de – a gyakorlati hasznosításban leli meg az értelmét.”¹⁶

Erdi megállapította azt is, hogy a hatályos büntetőeljárás kódexünk megalkotásának a végeredményhez vezető szakasza a „szakma” teljes kizárásával – a színpalak mögött – alattomban zajlott. Megjegyezte: túlzásnak érzi a „zajlott” kifejezést, mert a hozzáértők számára ez a munka inkább csendnek tűnt.¹⁷ Bárd Károly „a törvény előkészítésének sajátos módjáról” szólt, rámutatva arra, hogy a Be. megszületésekor „a per jog tudományát rendszeresen művelőket [...] nem engedték a kodifikáció közelébe.”¹⁸

Az új Be. megalkotásának céljait meghatározó kormány-előterjesztés a következő kodifikációs irányelveket fogalmazta meg: hatékonyság, gyorsaság, egyszerűség, korszerűség, koherencia és célszerűség. A felsorolásból nagyon hiányzik a törvényesség szolgálatának és az emberi méltóság tiszteletének a hangsúlyosabb jelenléte.

Az Alkotmánybíróság a garanciák és az anyagi igazság összefüggéséről egy korábbi határozatában a következőket tartotta fontosnak kiemelni:

„Az anyagi igazságosság jogállami követelménye a jogbiztonságot szolgáló intézményeken és garanciákon belül maradva valósulhat meg. Az anyagi igazság érvényesülésére éppúgy nem biztosít (nem biztosíthat) alanyi jogot az Alkotmány, mint ahogy arra sem, hogy egyetlen bírósági ítélet se legyen törvényt sértő. Ezek a jogállam céljai és feladatai, amelyek megvalósulása érdekében megfelelő – elsősorban eljárási – garanciákat nyújtó intézményeket kell létrehozni, és az érintett alanyi jogokat garantálnia.”¹⁹

¹⁵ A 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról (Be).

¹⁶ ERDEI 2021: 310.

¹⁷ ERDEI 2018: 5.

¹⁸ BÁRD 2019: 5.

¹⁹ 9/1992. (I. 30.) AB határozat.

Ezt a kötelességet enyhíti a hatályos Be. azzal, hogy visszatér a szélesebb értelemben felfogott igazságszolgáltatás szemléletéhez, amely egyetlen rendszerbe helyezi a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság döntéseit. „A büntetőeljárásban a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a döntését valóságghű tényállásra alapozza.”²⁰ A büntetőeljárás kezdetén ez a követelmény elégségesnek bizonyul, az ügyészi vádemelésnek is alapja lehet, amennyiben a nyomozás által feltárt tényállás valóságghűsége az anyagi igazsággal azonosítható, és nem csupán ahhoz „hasonló”. A bírósági döntés esetében a marasztaló ítélet kivételt nem tűrő feltétele az anyagi igazság megállapítása, amelynek egyedüli szilárd alapja az ítélethozó belső meggyőződése.

Ahhoz, hogy a belső meggyőződés feladatát betölthesse, legalább két feltételnek kell teljesülnie:

- ♦ Először szükség van szervezeti garanciákra, amelyek együttesen biztosítják a döntés szuverenitását. A korábbi Be., az 1998. évi XIX. törvény 78. § (3) bekezdése szerint: „A bíróság és az ügyész a bizonyítékokat egyenként és összességükben szabadon értékeli, és a bizonyítás eredményét az így kialakult meggyőződése szerint állapítja meg.” Úgy találjuk, hogy az igazságszolgáltatási reform során ennek a követelménynek a szervezeti feltételei a bíróságok tekintetében létrejöttek, noha a bíróságok belső önigazgatási struktúrája maga is lehet akadály. „A tapasztalatok alapján ma már látszik, hogy nem igaz az a kiindulópont, hogy a politikai függetlenséget a minél elszigeteltebb struktúrával lehet biztosítani.”²¹
- ♦ Másodszor belső meggyőződése csak személynek, és nem szervezetnek lehet. Mégpedig olyan személynek vagy személyeknek, akik döntésük meghozatalához autonómiával rendelkeznek. „A bíróság (és minden egyes bíró) csak saját, közvetlenül szerzett tapasztalataira építheti meggyőződését, és csak saját – személyes, bizonyosság erejű – meggyőződése szerint dönthet.”²² A hatályos Be., a 2017. évi XC. törvény már nem az ügyész, hanem az ügyészség meggyőződéséről szól, lényegében visszatérve az 1973. évi I. törvény szemléletéhez. A hatályos Be 167. § (4) bekezdése szerint: „A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a bizonyítékokat egyenként és összességükben szabadon értékeli, a bizonyítás eredményét az így kialakult meggyőződése szerint állapítja meg.”

²⁰ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról 163. § (2) bekezdés.

²¹ FLECK 2008: 156.

²² BÓCZ 2019: 247.

A belső meggyőződés tárgyalása során az előbbieken mindvégig az igazságszolgáltatás szerveiről, az ügyészségről és a bíróságról szoltunk. Jeleztük azt is, hogy a hatályos Be. fogalmai visszatérést jelentenek nem csupán az 1973. évi Be. szóhasználatához, hanem annak szellemiségéhez is. Újra teret kap az igazságszolgáltatásnak egy szélesebb fogalma, amelyben a bűnüldözés egész apparátusa igazságszolgáltatási szerepet kap.

„Az igazságszolgáltatás, vagyis a büntető igazságszolgáltatás tágabb értelemben magában foglalja az egész büntetőeljárást, valamennyi eljárásban közreműködő vagy részt vevő szerv és személy tevékenységét, és a közöttük keletkező és fennálló valamennyi eljárási jogi kapcsolatot, vagyis jogviszonyt.”²³

Nem állnak messze ettől a felfogástól az igazságügyi politikáról szóló 2014-es kormányhatározat következő iránymutatásai:

„c) a tágabb értelemben vett igazságszolgáltatásba vetett közbizalom erősödjön,

d) az Alaptörvényben meghatározott tisztességes eljárás követelménye ne csak az eljárás tisztességére, nyilvánosságára és ésszerű határidejére vonatkozzon, hanem abból a döntés tisztességére vonatkozó elvárás megkérdőjelezhetetlen legyen,

e) szükséges a jogászképzés színvonalának emelése, a jogász hivatás védelme és a jogász identitástudat növelése,

f) erősíteni kell az európai együttműködés keretén belül a nemzeti érdek hatékony képviselését,

g) elő kell segíteni az igazságügyi szervezetrendszerrel történő hatékony közreműködést és a velük történő kapcsolattartás folyamatos biztosítását.”²⁴

Az igazságügyi politikának helyes törekvése a döntések tisztességére vonatkozó elvárás megkérdőjelezhetetlensége, de ez a követelmény kizárólag a törvényesség maradéktalan betartása, a hatalmi ágak világos elválasztása, a bíróság függetlenségének érvényesítése mellett valósulhat meg! Az alkotmányos jogállam alapértékei melletti elkötelezettség szolgálhatja a leghatékonyabban a jogász hivatás védelmét és a nemzeti érdek hatékony képviselését is. Az nem derül

²³ SZABÓNÉ NAGY 1974: 12–13.

²⁴ 1710/2014. (XII. 5.) Korm. határozat az igazságügyi politikáról 1. pont.

ki, hogy a határozat mit ért a kapcsolattartás folyamatos biztosításán. Az így keletkezett homályt talán az oszlathatja el a legjobban, ha a múltból (és nem a jogállami múltból) visszahozott szélesebb értelemben felfogott igazságszolgáltatás szemléletének veszélyeire mutatunk rá.

Nem árt figyelmeztetni arra, hogy a koncepciók perек „forgatókönyvei” az előkészítő eljárásban íródtak. Rendőrállamban az igazságszolgáltatási szervek semmiféle kontrollt nem gyakorolhattak az ilyen nyomozások felett. Joggal állapította meg egy, a korszakról szóló tanulmány: „a tényállás koholtága a jogi megítélésen kívül, a jog által ellenőrizhetetlen szférában áll össze.”²⁵ A szélesebb értelemben felfogott igazságszolgáltatás ideológiája ezeket a veszélyeket hordozza. Erre figyelmeztet Bócz Endre tanulmánya:

„Igyekeztem kimutatni, hogy a »szűkebb« és »tágabb« értelemben vett igazságszolgáltatás – eredetileg néhai Barna Péter nevével fémjelvezhető – koncepciója, amely szerint a nyomozásban »a lényegyet tekintve ugyanolyan bizonyítás folyik, mint a tárgyaláson«, s amely tudat alatt sok tekintetben még ma is meghatározza a jogalkalmazói szemléletet, nem állja meg a helyét. A bűnözés, és – következésként – a bűnüldözés sokat változott, de nem annyit, hogy a bűntető igazságszolgáltatás olyan kipróbált és bevált hagyományos elveit, mint a közvetlenség és a kontradiktórius tárgyalás, fel kellene adni.”²⁶

Alkotmányos jogállamban a kormányzat számára az igazságszolgáltatással való „kapcsolattartás folyamatos biztosításának” egyetlen járható útja a bírói hatalmi ág függetlenségének megóvása.

RENDÉSZETTUDOMÁNYI TÖREKVÉSEK

Megválaszolásra vár a kérdés: a társadalomtudományok sorában helye lehet-e egy sajátos tárgykörrel és módszertannal jellemezhető rendészeti (rendőri, rendvédelmi, katasztrófavédelmi, igazgatásrendészeti, közbiztonsági, karhatalmi és bűnüldözési területekre kiterjedő) diszciplinának, és ha igen, akkor ennek a tudománynak milyen követelményeket kell teljesítenie?

²⁵ SZABÓ 1975: 504.

²⁶ BÓCZ 2019: 252.

Az eddigi kutatások fontosságát elismerve azok korlátai jól érzékelhetők. A jogtudományi módszerek nem nélkülözhetők a rendészeti eljárások normatív alapjainak feltárásában, de szinte semmit nem mondanak arról, ami a valóságban ezeket az intézkedéseket jellemzi. A szociológiai vizsgálatokat viszont bizonyos fokú érzéketlenség jellemzi a jogi meghatározottsággal szemben. A rendészeti szervezéstanban túlsúlyban vannak a vállalkozói típusú tevékenységre érvényes kategóriák, anélkül hogy azokat szembesítették volna a közszolgálat követelményeivel. A bűnözés kontrollmechanizmusait tanulmányozó kriminológiát annak művelői alkalmasnak tartják a rendészet tudományos feltárására. Valójában azonban a bűnözéstan kompetenciája nagyon is korlátozott. A latenciát kutatók példának okáért helyesen ismerték fel a rendőrségi tevékenység minősége, a rendőr társadalmi elfogadottsága és a lakosság feljelentési készsége között mutatkozó összefüggéseket. A bűncselekmények statisztikai elemzése indokoltan vetette fel annak gyanúját, hogy ezek a számok nem a valóságos bűnözést, hanem a bűnüldözés felvevőkapacitását mérik.²⁷ A bűn megismerése azonban kriminalisztikai feladvány is, amely gyakran a legjobb infrastruktúra és szakértelem mellett sem vezet eredményre. Erről a komoly gondról a kriminológia hallgatni kényszerül. Nem tárgya a kriminológiai érdeklődésnek az sem, hogy miként alakulnak a rendészeti beavatkozások, továbbá hogyan mérhető azok jogszerűsége és hatékonysága. A közbiztonsági szolgálat teljesítményét elemezve a rendészeti jelenlét és a jogkövető helyi társadalommal való kooperációs hajlam a szituációs bűnmegelőzés kulcskérdése lett, ennyiben kriminológiai felismerések ösztönözték a közösségi rendőrségi modellek megalkotását. Ellenben a rendészet aktuális veszélykezelő manőverei és főleg a legitim erőszak bevetésének technikái kívül esnek a bűnözés megismerésének módszertani lehetőségein.

A kriminalisztika sem válhatott a rendészet teljes színpéjét befogadó kutatási ágazattá, minthogy annak tárgya kizárólag a múlt büntetőjogilag releváns részének a dokumentálása az eljárási formák adta keretek között. Ebben pedig nem fér el a kockázatelemzés, a jelen és a jövő megismerése, noha a bűnügyi hírszerzésnek, a titkosrendőri munkának ezek is a tárgyai. Főleg pedig a legitim fizikai erőszak alkalmazása maradt paragon, ahol máig a mindennapok diktálta rögtönzések a meghatározók.

²⁷ KORINEK 1988.

A RENDÉSZETTUDOMÁNY KÜLDETÉSE

A rendészet az államigazgatásnak az a területe, amely a leginkább kiszolgáltatott a napi rögtönzéseknek, és alig számíthat a fenntartók stratégiai távlatokba tekintő bölcsességére. Az okok sorában ott találjuk a tudományos kutatások hiányát. Ezt az űrt az állam- és jogtudományok, valamint a szervezéelmélet eredményei sem tudták kitölteni. Egyesek a rendészet tanától remélnék kedvező fordulatot.

A munka természete módszertani kérdéseket is felvet. Vajon tanulmányozható-e egy olyan társadalmilag-történetileg meghatározott cselekvés, amelyre a folyamatos változékonyság, a cseppfolyós jelleg nyomja rá a bélyegét? Van-e szintetizált tudásunk a tettről, amely előre nem kiszámítható, nem szorítható szabályok közé, amellyel kapcsolatban nem hivatkozhatunk „egy korábbi hasonlóra”?²⁸ A rendészeti akciók tanulmányozása olyan metodikát kíván, amely ebben az állandó változékonyságban is képes felismerni a lényeges, tartós és ismétlődő jegyeket. Ha diagnosztizálhatnánk ilyen közös vonásokat, akkor ezek elvezethetnek a rendészeti veszélyelhárítás törvényszerűségeinek a megértéséhez.

Mindeddig nem sikerült pontosan meghatározni a szakma tartalmát, kijelölni azokat a funkciókat, amelyeket valamely speciális tudás birtokában „mindenki másnál jobban végeznek”²⁹ azok, akik ezeket az ismereteket elsajátították. A rendőrképzésnek természetesen megvannak a maga hagyományai, de olyan tanterv és oktatási program még nem született, amelyet a rendészet természetét leírni képes kutatásokra alapítottak volna.

„Hogyan képezzük rendőreinket, ha nem mutatjuk ki reálisan elfoglaltságaikat, feladataik hatékonyságát, ha az információk pontatlanok és hiányosak? [...]

A rendőri szolgálati helyek megnyitása a kívülálló figyelő részére, a rendőrökkel folytatott konzultációk, valamint az elvégzett kutatás eredményeinek megvitatása és hozzáférhetővé tétele lenne a nemzeti rendőrség számára az első lépés, amit a jövőben meg kell tennie.”³⁰

²⁸ MANNHEIM 1996: 129.

²⁹ DURKHEIM 2000: 417.

³⁰ MONJARDET 1995: 173.

A rendészeti tan művelése valószínűleg meg fogja változtatni a rendvédelem történetének feltárásában eddig követett módszereket is. A leíró jelleg mellett, amelynek a jelentőségét egyáltalán nem kívánjuk lebecsülni, megjelenhet a kritikai értékelés, amely arra keresi a választ, hogy a múltban milyen tényezők befolyásolták a rendészeti struktúrák és azok funkcióinak alakulását, melyek voltak a legitimációs források, hogyan születtek meg az eltérő rendőrségi modellek, és mivel magyarázhatók a taktikában és a stratégiában, általában a rendőri látásmódban mutatkozó hasonlóságok.

A fiatal tudományok számára az egyik legnagyobb próbát a saját módszertan megteremtése jelenti. A *rendőrség*, a *hatalom*, az *erőszak* szavak az emberek többségében erősen szubjektív érzéseket, indulatokat, „mély érzelmeket és szilárd meggyőződést” keltenek, utóbbiak számos előítéllettől terhelve akár nagyon is távol állhatnak a valóságtól.

„A kutatómódszertan különleges értéke abban rejlik, hogy segítségével az ilyen kérdésekhez szigorú logikával és nagyfokú következetességgel közelíthetünk. Segít, hogy felülemelkedjünk saját személyes nézőpontunkon, és hogy meg-lássuk a szokásos látókörünkön túl elterülő világot. Márpedig mai társadalmi problémáinkra a megoldások ebben a »mögöttes világban« találhatók.”³¹

A rendészet körébe tartozó jelenségek rejtőzködő természete nem kizárólag a minősített adatok tömegével magyarázható, hanem azzal is, hogy az intézmények szeretnek magukról olyan képet közvetíteni, amely valóságos természetüket elleplezi. A jogalkalmazó szervek ehhez segítséget kapnak a jogszabályoktól, amelyek tevékenységüket meghatározzák. Ugyanis ezek a normák nem azt mutatják meg, hogy hogyan működik egy hatóság a valóságban, hanem azt, hogy miként kellene működnie. (Ha valaki azt szeretné tudni, hogy ténylegesen hogyan zajlik egy nyomozás, akkor ehhez hiába lapozza fel a büntetőeljárási kódexet.) A rendészettudománynak olyan módszerekre van szüksége, amelyek alkalmasak a rendészeti szervek működésében fellelhető törvényszerűségek, állandó, lényegi, meghatározó jegyek feltárására. Erre törekedett az egykor volt Rendészeti Kutatóintézet is.³²

³¹ BABBIE 1999: 29.

³² KORINEK 2022.

A rendészettudomány helyzetértékelésének része, hogy miként tudott hozzájárulni a rendészet törvényes és eredményes működéséhez. Négy terület jól körülírható: a rendészeti jogalkotás, a szervezeti modernizáció, a mindennapi működés a jelenben és a jövő stratégiai tervezése. Sok a tennivaló! Bizonyos, hogy az elmélet és a gyakorlat együtt gondolkodására lenne szükség, amit egy „feladatszabással” nem lehet letudni.

IRODALOMJEGYZÉK

- BABBIE, Earl (1999): *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*. Ford. Kende Gábor, Szaitz Mariann. Budapest: Balassi.
- BALLA Zoltán (2024a): Ceterum censeo, ne beszéljünk még rendészettudományról. *Belügyi Szemle*, 72(6), 1069–1085. Online: <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2024.v72.i6.pp1069-1085>
- BALLA Zoltán (2024b): Képzletbeli keresetlevél a bírósághoz. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, 26, 365–370.
- BÁRD Károly (2019): Az út az igazsághoz – büntetőeljárás törvényünk a jogállami elvek tükrében. *Belügyi Szemle*, 67(3), 5–17. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2019.3.1>
- BÓCZ Endre (2019): *Gyűjteményes kötet Bócz Endre írásaiból*. Budapest: Magyar Közlöny.
- CONCHA Győző (2019): *Politika. Első kötet. Alkotmánytan*. Koi Gyula bevezető tanulmányával. Budapest: Dialóg Campus.
- CSABA László (2020): Ki a tudós? *Magyar Tudomány*, 181(11), 1557–1559. Online: <https://doi.org/10.1556/2065.181.2020.11.12>
- DURKHEIM, Émile (2000): *Az öngyilkosság*. Ford. Józsa Péter. Budapest: Osiris.
- ERDEI Árpád (2018): Újítások, találmányok, felfedezések a büntetőeljárás bizonyításban. *Belügyi Szemle*, 66(3), 5–21. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2018.3.1>
- ERDEI Árpád (2021): A büntető eljárásjog tudománya. In HOLÉ Katalin – KIRÁLY Eszter (szerk.): *Haladás és ellenállás. Erdei Tanár Úr és más szerzők dolgozatai*. Budapest: ELTE Eötvös, 7–319.
- FELKAI László (2011): A politika értékelvűsége, a tudomány autonómiája. *Belügyi Szemle*, 59(1), 5–7.
- FINKEY Ferencz (1908): *A magyar büntető eljárás tankönyve*. Budapest: Politzer.
- FLECK Zoltán (2008): *Jogállam és igazságszolgáltatás a változó világban*. Budapest: Pallas Páholly – Gondolat.
- HABERMAS, Jürgen (1994): *A társadalomtudományok logikája*. Ford. Adamik Lajos et al. Budapest: Atlantisz.
- HACK Péter (2008): *A büntetőhatalom függetlensége és számonkérhetősége*. Budapest: Magyar Közlöny.
- KORINEK László (1988): *Rejtett bűnözés*. Budapest: KJK.

- KORINEK László (2022): Rekviem egy álomért. *Belügyi Szemle*, 70(5), 887–905. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.5.1>
- KORNAI János (2011): *Gondolatok a kapitalizmusról*. Budapest: Akadémiai.
- MANNHEIM Károly (1996): *Ideológia és utópia*. Ford. Mezei I. György. Budapest: Atlantisz.
- MONJARDET, Dominique (1995): Rendőrségi kutatás és modernizáció. *Új Rendészeti Tanulmányok*, 6(1), 173–182.
- SZABÓ András (1975): A jogászság megváltozott társadalmi szerepe. *Szociológia*, 1975/ 4, 502–511.
- SZABÓNÉ NAGY Teréz et al. (1974): *Büntető eljárásjog*. Budapest: BM Tanulmányi és Propaganda Csoportfőnökség.

